Communicatie en participatie – Invoering Omgevingswet

Programma Omgevingswet – Gorinchem
I&O Donderdag 4 maart 2021
Ingekorte versie voor I&O presentatie

GEMEENTE GORINCHEM

omgevingswet Gorinchem

Programma: de onderdelen

- Introductie en aanleiding
- Eisen die de omgevingswet stelt aan communicatie en participatie: waar werken we naar toe?
- Stand van zaken communicatie en participatie in Gorinchem: uitgangspunten
- 3 keer *leren door te doen*
- Overzicht participatie en communicatie in 2021

Introductie en aanleiding

- Uitkomsten gesprek in I&O 3 december 2020 gebruikt als basis
- Doel van deze I&O; concretisering invulling van ‘leren door te doen’
- We leren: dus nu nog géén formele vaststelling van beleid
- Invulling van Praktijkproef en voorbereiden ‘in de geest van’

Theorie

Eisen aan communicatie en participatie in Omgevingswet: Wat is wettelijk verplicht?

De Omgevingswet biedt geen richtlijnen hoe invulling te geven aan participatie. Maar zegt wel:

- Gemeenten, provincies en waterschappen moeten **participatiebeleid** opstellen.
- Hierin moet vastgelegd worden *hoe participatie wordt vormgegeven en welke eisen daarbij gelden.*
- Let op: participatie blijft **vormvrij**.

Wat doen we in Gorinchem?

- Zorgvuldig aanhaken op traject gemeentelijk participatiebeleid;
- Vanuit programma Invoering Omgevingswet: werken aan de pijler fysieke leefomgeving;
- De pijler fysieke leefomgeving en het bredere beleid versterken elkaar over en weer.

Wat is wettelijk verplicht bij de uitvoering?

Motiveringsplicht bij:

- Omgevingsvisie
- Omgevingsprogramma
- Projectbesluit
- Omgevingsvergunning

Kennisgeving bij:

- Omgevingsplan
- Projectbesluit

Wat is wettelijk verplicht bij de uitvoering? (2)

Motiveringsplicht: bij o.a. omgevingsvisie, omgevingsplan en omgevingsvergunning

Het bevoegd gezag geeft bij het besluit aan:

→ hoe inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen zijn betrokken bij de voorbereiding;

→ wat de resultaten daarvan zijn.

→ hoe invulling is gegeven aan het *participatiebeleid* (nieuw)

Kennisgeving

- Wie worden betrokken, waarover en wanneer?
- Wat is de rol van het bevoegd gezag (en evt. de initiatiefnemer)?
- Waar komt meer informatie beschikbaar?

Wat is wettelijk verplicht bij de uitvoering? (3)

Participatieplicht:
Gemeenteraad kan specifieke gevallen aanwijzen waarbij participatieplicht geldt.

Let op, alleen als:

- Er sprake is van Buitenplanse Omgevingsactiviteit (een afwijking op de reguliere planning, vergelijkbaar met de oude artikel 19 procedure)
- B&W bevoegd gezag is.

Wat is wettelijk verplicht bij de uitvoering? (4)
Initiatieven uit de samenleving

- Omgevingstafel: ‘Omgevingswetproof’ vooroverleg
- Aan de tafel komen (in één of meerdere sessies) de initiatiefnemer en alle betrokkenen, bij elkaar.
- Het initiatief wordt dan besproken vanuit de gedachte ‘ja, mits’.
- Dit levert de initiatiefnemer een integraal advies op, waarmee de vergunningaanvraag opgesteld en ingediend kan worden.
- Daarna kan de vergunning in 8 *weken* worden afgehandeld.

Wat is wettelijk verplicht bij de uitvoering? (5)
Initiatieven uit de samenleving

- Een initiatiefnemer betrekt zelf de omgeving bij zijn/haar plan.
- Participatie wordt georganiseerd in de fase tussen *globaal plan* en *vergunningsaanvraag*.
- Aanvraagvereiste participatie bij indiening Omgevingsvergunning:
  Ook hier geldt motiveringsplicht: *is de omgeving betrokken, en zo ja, hoe?*
- Resultaten van de participatie worden meegenomen in de integrale besluitvorming.

Welke uitgangspunten en principes hanteren we?

- Werken in ‘de geest van de Omgevingswet’
- Nú aan de slag om op tijd te zijn voor invoering.
- Werken met ‘proeven’ draagt bij aan totstandkoming breder beleid

Vormen van participatie

Burgerparticipatie	Overheidsparticipatie
• Start bij de overheid • Burger als participant • Overheid als initiatiefnemer • Gedacht vanuit beleid	• Start bij de burger • Burger als initiatiefnemer • Overheid als facilitator en beoordelaar • Gedacht vanuit kansen

Initiatievenparticipatie
• De initiatiefnemer betrekt de omgeving bij zijn plannen • De gemeente weegt de informatie over de participatie mee in de integrale belangenafweging om plan te beoordelen.

Gorcumse *visie* op participatie

- Participatie in brede zin.
- Belang omwonenden (het directe belang), maar ook het algemeen belang.
- Inwoners en stakeholders.
- Fysiek domein en sociaal domein.
- Continu proces van interactie rondom de voorbereiding, bepaling, uitvoering en evaluatie van een beleid, project of plan.
- Voor initiatieven uit de samenleving gelden dezelfde uitgangspunten.

Participatie betekent het borgen van aandacht voor de rechten, belangen en wensen van alle betrokkenen bij de totstandkoming en realisatie van een beleid, project of plan.

Gorcumse *ambitie* op participatie

- Bij belangrijke beslissingen is participatie een vast onderdeel van het besluitvormingsproces.
- We bieden - binnen de aanwezige randvoorwaarden en de participatieruimte - zo veel mogelijk gelegenheid voor participatie.
- We organiseren participatie op maat, passend bij de doelstellingen, doelgroepen en inhoudelijke opgave.
- We borgen een kwalitatief participatieproces conform de Gorcumse principes voor participatie.

Rollen in de organisatie

Raad
- Kaders vaststellen
- Tussentijds actieve toehoorder
- Toetsen participatie

College
- Aangehaakt vanaf begin bij grotere opgaven
- Meewegen resultaten participatie bij besluitvorming

Ambtelijke organisatie
- Signaalfunctie tussen samenleving en bestuur
- Uitwerken participatieplan en (begeleiding) uitvoering

Onze principes binnen de pijler fysieke leefomgeving:

1. We beginnen vroeg / op tijd (vóór het plan concreet is).
2. Bij projecten met grote impact stelt de raad participatiekaders vast in een startnotitie.
3. Wie worden betrokken past bij (is in verhouding met) de impact van de opgave. Dat is maatwerk.
4. We informeren alle betrokkenen tijdig over proces en inhoud (transparantie).
5. Participatie is inclusief en toegankelijk.

Onze principes binnen de pijler fysieke leefomgeving (2):

6. De groep van betrokkenen is representatief (usual & unusual suspects).
7. Vertrouwen creëren en partijen verbinden zijn daarin de sleutelwoorden.
8. Terugkoppeling en verslaglegging zijn een must.
9. De resultaten van participatie zijn een onderdeel van het besluit.
10. Het besluit is uitlegbaar en uitvoerbaar (‘nee’ is ook een antwoord!).

Standaard werkwijze bij participatietrajecten

<u>Stap 1: Inventariseer de randvoorwaarden</u>

- Randvoorwaarden: tijd, capaciteit en geld.
  Maar ook: leent het onderwerp en de timing zich voor participatie?
  Is er voldoende participatieruimte?

<u>Stap 2: Werk de participatiestrategie uit:</u>

- Doel(en)
- Doelgroep(en) – Wat zijn hun belangen? Wat is hun houding? Hun belevingswereld?
- Participatieruimte - Welke mate van invloed is er?

Standaard werkwijze bij participatietrajecten (2)

Stap 3: Uitwerken participatie-aanpak:

- Middelen/werkvormen conform strategie.
- Opstellen participatieplan.

Stap 4: Participatie organiseren

- Afsluiten met een verslag.

Stap 5: Besluitvorming

- Vergeet de terugkoppeling niet!

De Praktijk: 3 keer ‘leren door te doen’

1) Gorinchem Omgevingswetproof in 2022
2) Omgevingsvisie voor Gorinchem
3) Bestemmingsplan met verbrede reikwijdte transformatie Arkelsedijk

Vorm van participatie *Principes* *Standaard werkwijze*

Praktijk

1: Gorinchem omgevingswetproof in 2022

Vorm van participatie = burgerparticipatie, want invoering nieuwe wet

Product = invoering nieuwe wet; iedereen die het aangaat wegwijs maken in wat verandert + inrichting Omgevingstafel.

Standaard werkwijze = doelgroepen onderscheiden. *Hoe raakt de OW hen?* Dit bepaalt de strategie voor de te voeren dialoog en de inrichting van de Omgevingstafel

1. Gorinchem omgevingswetproof in 2022

Wat gaan we doen?

De wet zelf zegt spreekt niet aan; de fysiek-ruimtelijke toekomst van Gorinchem wél.

Hoe maken we dat tastbaar?

→ We laten bewoners zien en ervaren hoe de Omgevingswet werkt.

→ Met professionele initiatiefnemers zoals ontwikkelaars, corporaties en ondernemers gaan we in gesprek over wat er in de samenwerking met de gemeente verandert.

→ We gaan oefenen met de Omgevingstafel samen met initiatiefnemers, medeoverheden, GGD, de Veiligheidsregio, en anderen.

Inwoners

- Betrekken bij de omgevingsvisie in de *gesprekken met de stad*.
- Inwoners meenemen in ontwikkelingen: laten zien wat er gebeurt;
- Met GO2032 ambassadeurs proces uitdenken: welke vraag leggen we de stad voor?
- Eerlijk zijn: hoeveel ruimte is er eigenlijk voor nieuwe ideeën en aanvullingen?
- Dan participatieplan opstellen: wie, wat, wanneer en met welke participatievorm en welk communicatiemiddel betrekken.
- Aandachtspunt: niet iedereen kan en wil meedenken op een abstract thema als ‘de toekomst van de stad’.

Initiatiefnemers

- Rondetafelgesprekken organiseren met professionele initiatiefnemers zoals ontwikkelaars, corporaties, ondernemers om hen te informeren over wat er voor hen verandert onder de Omgevingswet.
- Zij gaan in het vervolg zelf participatie organiseren
  - → Hoe moet / doe je dat?
  - → Wat hebben zij hiervoor nodig?
  - → Wat verwachten zij van de gemeente?
  - → Wat verwacht de gemeente van hen?
- Gezamenlijk opstellen van een handreiking / participatiekompas.

2: Omgevingsvisie

Vorm van participatie = burgerparticipatie, want initiatief ligt bij gemeente

Product = visie op fysiek-ruimtelijke koers van de stad. We willen een breed publiek aanspreken want de visie raakt alle inwoners.

Vaste werkwijze = we bouwen de participatie op van smal naar breed.

2: Omgevingsvisie (2)

- Eerst met direct betrokkenen in gesprek (intern en extern)
- ‘gesprek met de stad’ = brede uitnodiging in combinatie met uitnodigingen aan specifieke doelgroepen (jongeren, ondernemers, maatschappelijke organisaties)
- De visie is voor en van iedereen (toegankelijk en begrijpelijk)
- Mix van digitale en fysieke participatie.
- Inrichting ‘projectenkamer’.
- Maak mee! Oefenen met verschillende creatieve participatievormen
- Van concept naar ontwerp, naar definitieve vaststelling; volgens de procedures die daarvoor gelden.

2: Omgevingsvisie – top-3 van de principes

- Wie worden betrokken past bij (is in evenwicht) de impact van de opgave

  → De omgevingsvisie heeft betrekking op de hele stad , dus iedereen mag en kan meedoen. In het ‘gesprek met de stad’ worden inwoners uitgenodigd om hun kijk op de visie te delen.

- De groep van betrokkenen is representatief (unusual suspects)

  → We maken gebruik van de kennis en bereidheid van al betrokken ambassadeurs, maar boren bewust ook ‘nieuwe’ doelgroepen en generaties aan.

- Vertrouwen creëren en partijen verbinden zijn sleutelwoorden

  → We zijn open en eerlijk over gevoelige keuzes.

3: Praktijkproef transformatie Arkelsedijk

Vorm van participatie

burgerparticipatie & initiatievenparticipatie. Bundeling geeft een andere invulling van beide rollen

Product

bestemmingsplan met verbrede reikwijdte, met een onderliggend stedenbouwkundig masterplan en plan inrichting openbare ruimte

Vaste werkwijze = Opbouwend, van smalle naar brede participatie

3: Praktijkproef transformatie Arkelsedijk

- Het bestemmingsplantraject is onderdeel van de Praktijkproef. Dat is een initiatief van de gemeente, dus is er sprake van burgerparticipatie en inspraak.
- Het brengt ook een initiatief van Deli Home plus ontwikkelaar samen, dus initiatievenparticipatie. Alle reden om samen op te trekken.
- De ‘bonus’ van dit bijzondere bestemmingplan? We oefenen we ‘in de geest van’ de nieuwe wet.

3: Bestemmingsplan Arkelsedijk – top-3 van de principes

- Begin vroeg / op tijd (vóór het plan concreet is)

  → Kaderstelling staat, we maken nu het stedenbouwkundig plan met betrokkenheid belanghebbenden, dat leggen we voor in de participatie. Dat geldt ook voor het Inrichtingsplan Openbare Ruimte.

- Informeer alle betrokkenen tijdig over proces en inhoud (transparantie)

  → Direct betrokkenen in de buurt zijn al eerder op de hoogte gesteld bij het opstellen van het kaderdocument. Zij zijn ook geconsulteerd in volgende fases.

- Vertrouwen creëren en partijen verbinden zijn sleutelwoorden

  → Gemeente, initiatiefnemer en de ontwikkelaar trekken al geruime tijd met elkaar op om de ‘nieren te proeven’. In een vroeg stadium zijn direct belanghebbenden al betrokken en dat loopt door tot vaststelling plannen.

Schema communicatie en participatie

Maart ‘21 → 2022

Omgevingswet-proof	Omgevingstafel opzetten – samen met inwoners, medeoverheden en regio		Focusgroepen – samenwerking initiatiefnemers en inwoners		
Omgevingsvisie	Projectenkamer	In gesprek met de stad en raad	Kaart in concept	Opstellen visie en tekst	In gesprek met de stad en raad	Ontwerp en procedure (AWB)
Transformatie Arkelsedijk	Stedenbouwkundig Masterplan	Inrichtingsplan Openbare ruimte		Bestemmingsplanprocedure	
Aanvullend	Doorlopende werksessies oefening Omgevingsplan + Pilot Stalkaarsen				